

БИРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ВКП(б)-ийн Б.М.
Обкомой ба
ВМАССР-ий Верховно
Соведэй Президиумэй
О Р Г А Н.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ ПРОМЫШЛЕННОСТИИ ШУУДУРГАЛТА

Социалистическэ промышленностин 1939 оной январь—сентябрьн торшо сохи хүдэ мөрийн тооуд тухай СССР-эй Госпланай мэдээсэл мүнөөдөр толилогдод. СССР-эй Госпланай арадай ажлын бүрдхэй Центральна Управленин мэдээгэй ёһоор, нийслэл, союзна-республиканска ба промышленно наркоматуудай продукция болоо, үнгэрэн жэ эй түрүүшн 9 нарада 55 миллиард 000,0 миллион түхэриг байһан ба, энэ жэлэй юулан нарын торшо соо 67 миллиард 947,6 миллион түхэриг (1926-1927 онуудай сэгээр) болоо.

Эхэ болого, саг үргэлжн ургалта хадаа манай индустридэ бүрэлдэгүй закон болоо. Энэ жэлэй үнэрхэн гурбан кварталай торшо соо бүхы промышленно наркоматуудай продукция ургаа. Социалистическэ индустри шууд эрхэ гарана. Төрө хадаа манай түхэхэ эхэ оройн хүсэдэдалай түдэс нүүри болоһон, гигантска түсэс боложо ургаа. Мирнэ ажал үсөөнүүдтэ энэ хүсэс түхэхэ, энэ хүсэс хадаа харьсэ социализмын оронд дайсанай доонохон хөдөлхөн сагта хүрэй ба тудай эхэ ойна.

Социалистическэ промышленност боллоо өөрчлөгөө ургалтада турдан темпын найдамтайгаар ойна. 1938 ондо промышленно продукцияг ургалтыг урда жэлтүдэйхэйхэ жэшээхэдэ 11,3 процент, энэ жэ эй түрүүшн квартал соо—14,5 проц., энэ жэлэй түрүүшн хахадта—15,2 проц., энэ жэ эй түрүүшн турбан квартал соо—15,6 проц., болоо ойна.

Госпланар томилогдохон тоонууд соо сүлөөтэ социалистическэ ажал агуухэ творческэ хүсэл гаруулагдана. Эндэ ажлын социалистическэ системн гигантска шаг үүсхэ харуулагдана.

Энэ жэлэй түрүүшн гурбан кварталай торшо соо СССР-эй социалистическэ индустри боллоо манай Россияд хэдэн арбаад жэлэй торшо соо хэлэһнэ эхэ продукция гаргаа. Манай орон болоод түрү, хүсэнтүс, индустриальна ажава болоо. Коммунизмын хүдэлдэлтэ тээшэ манай ургалтамын хаатуулажа шадха тийс хүсэл дэхэй дээрэ үм. Индустриальна ба ооронно хүсэдэдалай алдарт күнэца—Машинабайгуулгын ба ооронно промышленностин наркоматуудай турша оури турган ургалта үзэ байна. Эдэ наркоматуудай продукция 29,2 проц. ургаа. Манай машинабайгуулгын заводууд гаргалдаг, ооронно манай советскэ хүдэлмэришэн, арашан, интеллигенцийн мирнэ ажалыг ээсэгдэнэ. Мирнэ советскэ политикын эдэхэ хан мэдээ, СССР-эй бодлоо интересүүдэ дотлохоо хан мэдээ, тэрээр бүхэндэ хүрэхээр тоонй арошиловско килограммуудад эрхэ байна.

Машинабайгуулга—стахановска дэсөөнэй гайхамшаг шэнэ форматууд эхэ орон. Олон станууд ба агрегатууд нэз хүнээр обслуживалалга, профессиуды нэ эхлэлгэ, олон специалитнууд хэдэн станууд дээрэ хүдэлмэри—эдэ бүхы форматууд хадаа ина. эхэ оронд тундаа үшөө найлар, үшөө төсөргөөр, үшөө амжалтагай түрү мори эхэ тэнх, советскэ ариуудай нуарашгүй дурсаг гаргалдана.

Машинанууд ба станогүүдэ өөр бүтөөн гаргах! Шэнэ техникэ шууд дэ гэрүүлхэ! Шэнэ үм. эдэбэриүүдэ түрэн эрхэ! Техникэ ганаалаа үм. нарийжуулан найжаруулах! Шэнэ үм. эдэбэриүүдэ ганаалаа амаарах, үшөө оури уртайа ажаха манай советскэ журамые ажаа, советскэ машинабайгуулгашдай хүндэтэ зорилтууд нимэ ойна.

Түшнн промышленностин, электростанцинууд ба электростанцины наркоматуудай продукция бага бэшэ ургалта үшөө советскэ ригатууд ба энергетиктэй арми болоод урган байна. Нефти, торф, электрэнергиянуу нүүрээр орноо хангаа. Советскэ, СССР-эй халбаран турша ажалын эрэлтүүд үшөө түрэн ургана. Днобасс, Баку, Грозный ба Подмосковно горинууд болоод арадай ажлын эрэлтүүдэй энэ түшнн шуудуу түрэн ба неф-

ти малталгын шэнэ дэсхэлээр ургаха байһанды ажаг хажэ үгы байна. Килограмм түлшэ бүхэни, киловатт-час энерги бүхэни экономноор, бодолтойгоор, бүри эффективээр гаргалдаг—энэ хадаа бүхы предприятиудта эдэрэшгүй закон болоо ёһотой. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй жэшээхэдэ, өөрчлөгөө продукция үргэһэн, хара металлургин боллоо саашадаа хүгжэхэ барагдашагүй эхэ резервэй байна. Эхирм стахановчануудай опдые шууд дэ гэрүүлхэ, хара металлургин арын тилы—тэрэнэй рудн ба үшөө ургашан татаха, ажал бүтөөсэй процессүүдэ шууд механизироваха—шөрм ба булад хайлуулгын, прокат үйлдбэрин саашанхи дэсхэлэ эй условинууд нимэ байна. Хүндэ индустриин, илангаа үгын металлургин ба химическэ промышленностин бусад халбаринуудай предприятиудай продукцияг үнгэрэгшэ жэлэйхнэ бүри эхэ. Ой модон промышленностин хүдэлмэришэл тон харуусалгатай үдөө ороо, тэднэй урда үблэй үдөө илангаа эхэ зорилгонууд табигдана.

Үргэн хэрэглэлэй зүйлүүдэ үйлдбэрилдэг, Арадай Комиссариатууд хадаа үнгэрэгшэ жэлэйхнэ ороходоо, продукцияг бага бэшэ ургалта үгөө: текстильнэ промышленностин Арадай Комиссариат—10,4 проц., хүнгэн промышленностин Арадай Комиссариат—8,7 проц., эдөө хоолой промышленностин Арадай Комиссариат—11,9 проц., мяха ба хүнэй промышленностин Арадай Комиссариат—16,0 проц. загаланай промышленностин Арадай Комиссариат—13,2 проц., эдэ амжалтанууд хадаа саашанхи дэсхэлэй стимул болоо ёһотой.

Колхозно ба совхозно полеинууд шэнэ ургасые болоосоруулаа эдэ халбаринууд урда амжалтын зорилгонууды табина. Үнэз бодоо, гаймтайгаар гаргалдаха, нэлэгшдэ хэрэглэлтэ саг ургалжа үргэдхэхэ, шэнэ янзын боро боланууды бии болгохо, продукцияг брактэй эсхэлгүй тэмсэл аюулаха, ажал бүтөөсые дэсхэлүүлэхэ стахановска методүүдэ үргэнээр дэлэрүүлэхэ—энэ хадаа шэнэ амжалтанууды туйлаха зам гээшэ.

Нютагай промышленностин дэсхэлэй тоонууд байрламаар. ВКП(б)-ийн XVIII съезд боллоо социалистическэ экономикын саашанхи бадаргалта, ажалла масын уриан байлаа эрэлтүүдэ хангалтад тусгаар шухала үүргэ дүүргэхэ ёһотой, нютагай промышленностин стили бүхы хэмжээгээр хүжүүлэхэ явадала уралан байна. Нютагай промышленностин урда нээгдэнэ перспективүүд үнэхөөр эхэ.

Госпланар томилогдохон тоонууд боллоо социалистическэ индустриин шэнэ амжалтанууд уралаа. Энэ жэлэй—Гурбадахи Сталинска Табанжэлэй хоёрдох жэлэй нүүд болтор хоёр нара хахад үдөө. Энэ болзрой торшо соо багасхын зорилгонууд шиндхэгдэхэ ёһотой байна. Агуухэ сүлөөлгын зорилгыг дүүргэхэ ява Улан Архиди үнэн сахэ ба габияата ажалараа туналаха гэдэн советскэ правительствын толгой хүнэр Молотовай урдалда олон алдарт хэрэүүдэ үгөө. Социалистическэ ажал шэнэ амжалтанууд тухай мэдэнууд үдэр бүри айна. Олонсангийн амжалтанууд олон болоо, прфессие нэгдэхын түлөө хүдөөн үргэдэнэ, хэдэн олон эхэнэрүүд үйлдбэрилдэг ороо.

Октябрийн урда тээхи соревнованиян танууд улам бүри ялагараар гэрэлдэнэ. Машинабайгуулгашад, металлуринууд, түмэр-замайхид, горинууд, промышленностин бүхы халбаринуудай хүдэлмэрилдэхэ, болзхинууд боллоо агуухэ оёе үйлдбэрин шэнэ бэлгүүдээр утгана. Соревнованиян гайхамшаг шад хадаа хүсэүүдэ эхэдхэнэ, ажалы хүндхэнэ, тэрэнэй амхилхал ба бүтөөсые дэсхэлүүлнэ.

Социалистическэ промышленностин шэнэнууд амжалтанууд тээшэ ургалта!

1939 оной—Гурбадахи Сталинска Табанжэлэй хоёрдох жэлэй плание дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө!

(«Правда» түрүү бэшэ)

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Түлшнн промышленностин Арадай Комиссариадые хубааха тухай

СССР-эй түлшнн промышленностин Арадай Комиссариадые хоёр, арадай комиссариатууд болгон хубааха:

1. СССР-эй нүүрхнэй промышленностин Арадай Комиссариат, тэрэнэй составта:
 - а) нүүрхнэй промышленностин предприятинууд,
 - б) сландеца промышленностин предприятинууд,
 - в) нүүрхнэ газар доро газификацияга,
 - г) нүүрхнэй машинабайгуулгын заводууды—оруулха.
2. СССР-эй нефтяной промышленностин Арадай Комиссариат, тэрэнэй составта:
 - а) нефть гаргадаг промышленностин предприятинууд,
 - б) нефть болоосоруулаг промышленностин предприятинууд,
 - в) искусствэна шэнэ түлшнн предприятинууд,
 - г) нефтяной машинабайгуулгын заводууды—оруулха.

3. Наркоматай торфяной промышленностин (главтрф) предприятинууды, союзна республикануудай түлшнн промышленностин наркоматуудта үгэхэ.

4. Автогеннэ промышленностин (Бүхэсоюзна автогенна трест) предприятинууды СССР-эй хүндэ машинабайгуулгын Арадай Комиссариатта үгэхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль,
1939 оной октябрийн 12.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

СССР-эй нефтяной промышленностин Арадай Комиссариат нүүр Л. М. Кагановиче томилох тухай

Нүүр Лазарь Моисеевич Кагановиче, СССР-эй нефтяной промышленностин Арадай Комиссариат томилох.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль,
1939 оной октябрийн 12.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

СССР-эй нүүрхнэй промышленностин Арадай Комиссариат нүүр В. В. Вахрушевэ томилох тухай

Нүүр Василий Васильевич Вахрушевэ, СССР-эй нүүрхнэй промышленностин Арадай Комиссариат томилох.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль,
1939 оной октябрийн 12.

Венгерскэ дипломатическа мисси ерэбэ

Энэ оной октябрийн 13-да, де Криштоффи боллоо НКВД-эй венгерскэ дипломатическа мисси, онсо посланик ба бүрин эрхэтэ министр господин де Криштоффи томилох Москвада ерэбэ.

Киевскэ вокзал дээрэ, господин

(ТАСС).

Ригада СССР-эй военнэ делегаци ерэбэ

Рига, октябрийн 13. (ТАСС). Армиине командовагаша генерал Мунөөдэр, СССР-эй военнэ делегаци Членүүд, хоёрдох рангийн Флориды флагман Исакон ба нэгдэх рангийн капитан Алафузов толгойтойгоор, Латвийска

армиине командовагаша генерал Бернис, Латвийска армиин генеральна штабай начальник Мозенштейн ба Латвийн улан-сэрэгэй флориде командовагаша адмирал Спада гэгшдэтэй уулзаба.

СССР-эй ГОСПЛАНЭЙ МЭДЭЭСЭЛ

СССР-эй Госпланай, Арадай-ажлын бүрдхэлэй Центральна Управленин мэдээнэй ёһоор, 1939 оной январь—сентябрыа промышленно наркоматуудай продукциянуудань 1938 оной январь—сентябрытай сасуулбал доро дурсагдалан хэмжээнүүдээр ургаба. (Миллион түхэригүүдээр; 1926-27 онуудай сэнгүүдээр)

	1938 оной январь—сентябрь	1939 оной январь—сентябрь	1939 оной январь—сентябрь 1938 оной январь—сентябрытай сасуулбал, процентээр
Нийслэл, Союзна-республиканска промышленно наркоматуудай ба союзна республикануудай наркоместпромуудай продукциянууд . . .	58768,0	67947,6	115,6
Тэрэнэй тоодо:			
СССР-эй машинабайгуулгын ба ооронно промышленностин наркоматууд (НКМТ, НКМ, НКСМ, НКХИ, НКВ, НКБ, НКС) . . .	15915,1	20554,4	129,2
СССР-эй түлшнн промышленностин Арадай Комиссариат	3748,9	4001,4	106,7
СССР-эй электростанци ба электростанцины Арадай Комиссариат	2787,5	3058,3	109,7
СССР-эй хара металлургин Арадай Комиссариат	3964,2	4105,5	103,6
СССР-эй цветной металлургин Арадай Комиссариат	1042,0	1188,7	114,1
СССР-эй химическэ промышленностин Арадай Комиссариат	2830,3	3301,4	116,6
СССР-эй барилгын материалнуудай промышленностин Арадай Комиссариат	1140,1	1226,8	107,6
СССР-эй ой модонной промышленностин Арадай Комиссариат	2161,1	2267,1	104,9
СССР-эй текстильнэ промышленностин Арадай Комиссариат	6510,4	7189,2	110,4
СССР-эй хүнгэн промышленностин Арадай Комиссариат	5193,1	5643,8	108,7
СССР-эй эдөө хоолой промышленностин Арадай Комиссариат	7053,6	7889,9	111,9
СССР-эй мяханай ба хүнэй промышленностин Арадай Комиссариат	2572,2	2983,6	116,0
СССР-эй загаланай промышленностин Арадай Комиссариат	647,6	733,0	113,2
СССР-эй бэлдхэлтгэнүүдэй Арадай Комиссариат	1421,5	1745,9	122,8
РСФСР-эй нютагдахи промышленностин Арадай Комиссариат	1146,1	1329,4	116,0
УССР-эй нютагдахи промышленностин Арадай Комиссариат	442,8	509,3	115,0
БССР-эй нютагдахи промышленностин Арадай Комиссариат	90,6	106,2	117,2
Азербайджанска ССР-эй нютагдахи промышленностин Арадай Комиссариат	16,7	19,5	116,2
Грузинска ССР-эй нютагдахи промышленностин Арадай Комиссариат	36,2	40,9	112,9
Армянска ССР-эй нютагдахи промышленностин Арадай Комиссариат (8 нарын торшо соохи мэдээгээр)	5,1	6,0	118,1
Узбекскэ ССР-эй нютагдахи промышленностин Арадай Комиссариат	19,4	20,1	103,7
Туркменскэ ССР-эй нютагдахи промышленностин Арадай Комиссариат	7,1	8,6	121,3
Таджикска ССР-эй нютагдахи промышленностин Арадай Комиссариат	2,0	2,3	117,8
Казахска ССР-эй нютагдахи промышленностин Арадай Комиссариат	13,0	14,5	111,6
Киргизскэ ССР-эй нютагдахи промышленностин Арадай Комиссариат	1,4	1,8	131,5

1939 оной январь—сентябрыа, бүхы промышленно наркоматууд бутлаараа, 1938 оной январь—сентябрытай сасуулбал, промышленно продукция гаргалгыг эхэдхэн байна.

СССР-эй СНК-гээ ДЭРГЭДЭХИ ГҮРЭНЭЙ
ПЛАНОВО КОМИССИ.

Октябрийн 10-да Улан-Удын интеллигенцийн суглаан болоо. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заседанийн (Пестеревэй фото)

БМАССР-эй колхозуудта шубуун-ажалыг хүгжөөх тухай ВКП(б)-ийн Бурят-Монгол Обкомой Бюрогой тогтоол

ВКП(б)-ийн Обком болбол БМАССР-эй колхозуудта байгаа шубуунажалыг колхозно-товарна 26 ферманууд хадаа шубуунажалыг продуктуудта ажалладай эрэлтне ханганагүй ба колхозно ажлынхуудай дохдыг дөшөлүүлнэгүй гэж тэмдэглэнэ.

Газар тариалангай органууд (Наркомзем, АЗО), мүн тэршэлэн зарим колхозуудай хүтэлбэрлэгшад хадаа шубуунажалыг, илан-гала эгээл ашагтай ба дохотой фермнуудай нэгэн, унанай шубуунуудай (нугаханууд, галуунууд) фермыг хэрэгсээнгүй. Шубуунажалыг хүгжөөхыг хэрэгсээнгүй дээрхэнь, мүнөө хүртэр фермануудта бодото журм байгуулагдаагүй. Шубуунажалыг хүтэлбэрлэгшэд ажалан байнаар эмхидхэгдэгүй, эдэ фермануудта дэлбэрэнүүдэй олонхи хубинь (Улан-Удын район, МОПР-эй ба XVIII партсездын нэрэмжэтэ колхозууд, Кабанский район, Лазогий нэрэмжэтэ ба бусад колхозуудта) хосороно, рынок дээр шубуунууд ба үндэгэнүүд хомор байна.

Хүдөө ажалын элдэб продуктуудта ажалладай эрэлтне хангахын зорилгоор ба тэршэлэн колхозно ажлынхуудай дохдыг дөшөлүүлхын интерсээр, ВКП(б)-ийн Обкомой Бюрогой тогтоохыг хадаа:

1. Республика доторхи мүнүнүүд, гол уланууд, нурунууд, барилгын материалууд ба колхозуудай ороошото продуктуудай үлээднэ г. м. бүхы аргабайдалуудыг хэрэгсэл, БМАССР-эй колхозуудта шубуунажалыг фермануудыг эмхидхэгшын хүдэлмэринүүдэ үргэнээр дэлгэрүүлхэ.
2. Энэ жэлд шубуунажалыг, илангала унанай шубуунуудай (нугаханууд, галуунууд) фермануудыг эмхидхэхэ тухай асуудлаар колхозуудай парторгнуудай ба хүдөөгй нотагуудайх партианна организацинуудай секретарьнуудай совещани, колхозуудай түрүүлэгшэнүүдэй хабаадсалгатайгаар энэ оной октябрийн 25 болтор үнгэргэхэ гэжэ, партиан аймагай комитетуудта даалгала.
3. Колхознигууднаа тахьянууд, галуунууд, нугаханууд, индейкануудыг худалдан абажа, шубуунажалыг фермануудыг бүрдхэдхэ мэнэ гэгээр эхилхыг колхозуудай правленинуудта дурал.

4. Шэнэ фермануудыг эмхидхэхэд ба мүн тэдэнэй бүрдхэдхэ колхозуудта алиболхо тулаламжа үзүүлхыг АЗО-нуудыг даагшадта дуралгала.
5. Шубуунажалыг фермануудыг олонхи хүдэлмэрилэгшэд хадаа тусгаар бэлдхэгшй байлхыг хараада абажа, мүн тэршэлэн шубуунажалыг фермануудыг олошорлон дээрхэ, колхозно шубуунажаллагшадые бэлдхэгшын курснуудыг эмхидхэхыг Наркомземдэ даалгала.
6. Курсуудай контингент, программа ба хүдэлмэриний болзорыг 5 хоногой торшо соо баталхыг нүхэр Ковригиний (Наркомзем) ба нүхэр Барабановыг (ВКП(б)-ийн Обкомой хүдөө ажлын тал) уялгала.
7. Колхозно шубуунажалыг шагна дөшөлүүлхын зорилгоор, 1940 оной хабар, шубуунажалыг ошрын совхозууднаа «Легори» тахьянуудай 10 мянган үндэгэнүүдэ, унанай шубуунуудай 15 мянган үндэгэнүүдэ ба индейкануудыг 5 мянган үндэгэнүүдэ асархыг шухалада тоолохо.
8. Тэрэнтэй нэгэн хамта 1940 ондо колхозуудайгаа шубуунажалыг фермануудта томо үүлгэрэй галуунуудыг, нугахануудыг, индейкануудыг зөөжэ асараха тушаа захита хэмыг нүхэр Ковригиндэ даалгала.
9. 1940 оной эхэндэ Кабанский аймагта инкубаторийн шэнэ барилга хангахыг нүхэр Иванов (Совнарком) ба Ковригиндэ (Наркомзем) даалгала.
10. Октябрь—ноябрь барануудай торшо соо, колхозуудта шубуунажалыг фермануудай байдал ба хүдэлмэри тушаа, колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй докладуудыг аймагуудай гүйсэкхоудай заседанинууд дээрэ дуулахыг ВКП(б)-ийн секретарьнуудыг уялгала.
11. Шубуунажалыг эрхилхэдэ үндэгэ нууртай колхозуудыг энэ хэрэгтэ танилсуулхын тула, шубуунажалыг зүбөөр эмхидхэгшыг ба эрхилхын асуудалууд тушаа спецалистуудай материалуудыг хэбэлдэ тоиллогшыг эмхидхэхыг нүхэр Креславский ба Ковригиндэ даалгала.

ВКП(б)-ийн ОБКОМОЙ СЕКРЕТАРЬ С. ПИНАТБЕВ.

Эстонидо советскэ морягууд ерэбэ

Таллин, октябрийн 13. (ТАСС). Эсминценүүдэй советскэ отряды командовани болбол эстонскэ далайн хүсэнүүдэ командовалагшад, таллинскэ гарнизоний начальнигта, штабай начальнигтай нэгдэгээр тулалгашада ба таллинскэ городской толгойдо визитануудыг үгэн байна.

Офицерскэ клубтэ, советскэ далайн командирнуудай хүндэлдэгэ завтрак үгтбэ. «Минск» гэжэ Миносец дээрэ, Эстонийн далайн флотой офицернуудтэ харюута завтрак үгтбэ байгаа. Завтракада, Эстонийн далайн флотыг командовалагша ба эстонскэ далайн флотой штабай начальниг ерэлсэбэ.

Латви (СПРАВКА)

Харилсантулалсаха тухай советскэ-латвийскэ пакт болбол 19 жэл урда тэдэ ороонуудай хоорондо байгуулагданы ханибарисаата харилсан хандалгыг логическоор дүргэнэ. 1920 ондо баталгданы, СССР Латвийн хоорондох договор болбол ханибарисаатай бахи база табиан байна.

1932 ондо СССР ба Латви болбол добтолохогүйн тухай договорыг баталаа. Энэ, энэ хадаа 1934 ондо 10 жэлээр хойшлуулгданы байгаа. Энэ договорыг баталхатаа хамта, эдэ ороонууд хоорондо конфликтын магад гараа хаань, энэниинь мирнээр шиндэхыг харааланан зүбшөлэй конвенци баталагдаа.

Мүнөө, Советскэ Союз хадаа өөрынхөө хилэ ба прибалтийскэ гүрэнүүдэ хамгаалаха гэгнэ хурса зорилготой болоно дээрэ. Латвийскэ республикатай бөө бөөдэ харилсан тулалалсаха тухай пакт баталаба.

Латви болбол дэлхэйн дайнай бүлээр, би болон гүрэнүүдэй толдо ороосон. Тэрэнэй саста соонь: Курляндскэ губернийн ехэнхи хуби ба Российн Лифляндскэ ба Витебскэ губернийнүдэй зарим районууд ороно байна.

Латвийн хилэнүүдэ: зүүн-гойд — СССР, хойнонь — Эстон, Баруун-урдны Литватый хилэнэ. Тэрэниинь, баруун талаанай Балтийскэ далай ба хойто талаанай стратегическа удхашанартай Рижскэ заливай уланууд хилэнэ.

Латви болбол 65791 квадратна километр газартай ба 1938 ондо январь 1-эй мэдээнэй ёноор, 1971 мянган арзандотой байна. Национальна составаараа арзандотын нимэр хуваагдана: 73,5 проц. латыш, 12,5 проц. — ороуд, 5 проц. шахуун еврейнууд ба 9 проц. шахуун бусад национальностыг.

Латви болбол ехэнхидэ аграрна гүрэн мүн. 1937 ондо 2167,1 мянган гектар гү, али бүхы газарайн 32,9 проц. хахалагдада байгаа. Сабшалангай ба бэлшээрин газарны: 1650100 га гү али бүхы газарайн 25,1 проц. боллоно. Газарайн дүрбэнэй нэгэнхэ үлүүн ой модоор хушгданхай.

Латвийн хүдөө ажалда мал-ажал гол нуури эзэлдэг. Малажал-ай продуктууд: мяхан, тонон, аранхан экспортын шухала зүйлүүд мүн. Гансахан 1936 ондо Латвиha 25,3 миллион латай (мүнэн) тонон гаранхай.

Оймодоной ажал хадаа ороной экономикодо тон эхэ удхашанартай юм. Модоний эд, фонера ба саархан, бүхы гадаада худалдаанай гүрэнбай нэгэ хубинь эзэлнэ.

Импералистическэ дайнай урда тээ, Латвийн мүнөөнэй районууд, Российн эгээл промшленно центруудай нэгэнхэ байгаа. Тэрэнэй промшленность болбол гол түлэб ондоо тээхэ асаргданан сырьэ дээрэ хүдэлмэрилэгш ба ородой рыногуудтай нягта барисаатай байгаа. Российн центрыг Балтийскэ далайн портнуудтай холбодог транзитна замууд Латвийн газар дээгүүр гаралдг.

Дайнай урда тээ, Ригын районуудта, олон тоото тононууд металургийн, судна-байгуулын ба машино-байгуулын предприятинууд байгуулагданы.

Мүнөө Ригада машина-байгууалтын 4 заводууд, судно-байгууалтын верф, эдэ хоолой, химическэ, модоболосоруулын ба олон текстильн предприятинууд бии. Латвийскэ промшлен-но пролетариатай гүрэнбай хоёр хубинь ба Латвийн бүхы арзандотой зургаанай нэгэ хубинь Ригада ажа нуугда. 385 мянган зон тус городто нуугда байна. Рига болбол Латвийн унан сэрэгэй флотой база мүн.

Рижскэ промшлар далайтай холбогдоно Рижскэ заливаар Балтийскэ далайha Рига ошохохаргы бии. Рижскэ портдо тон ехэнүүд корабльнууд хадаа орхо аргатай. Дэлхэйн дайнай үедэ Рижскэ болбол ородой Балтийскэ флотой броненосенуудай база байн мүн.

Царель гэжэ хабсагайн шадарта хүндэ артиллерийн батерейнууд, миннэ хаатануудай байгуулагданхай байн ушарнаан ородой флот хадаа дайсанай хүсыг бөөдэ хүргэнгүй Рижскэ заливайгаза тээ нэгээд үнэ байлган байгаа.

Лиепая (Либав) город хадаа Ригын удаадахы хоёрдохы город боллоно. Лиепайн сэрэгэй ба худалдаанай порт хадаа Балтийскэ далайн эгээл урда талаанай байн дээрхэ, эхээр мулнэтэдэггүй байна. Тиммэнэ Лиепай городой порт хадаа эрьс шадараа хамаагаад ба Финскэ заливай дайсаалд унан сэрэгэй хүсэнэй орхо явдалыг наатуудаг. Энэ эрьс шадардахы унанай гүйхэн дээрэ, элдэб подводно лоджанууд довтолгооно аюулгүй байна.

Лиепая болбол Латвиha СССР-тэй, Эстонитэй ба Литватый гүмэр замаар холбодог центр мүн. Лиепая болбол промшленнэ талаараа Ригын удаадахы Латвийн хоёрдохы центр боллоно. Тэндэ 57 мянган арзандот нуугда. Лиепай городто военна портын барилгыг 1890 ондо Росси эхилэн байгаа. Портыг сэрэгэй зам-сэрээр хангалдаа 45 миллион түхэриг мүнгэ гаргашалагдаа.

Зүгээр энэ порт хадаа бүлээр, Балтийскэ флотой миноносуудай юрэ л пункт болло. Түрүүшын империалистическэ дайнай эхээр, энэ тон олон портын байгууланууд үгэ хэгдэн байгаа.

Вентспилс (Виндава) город хадаа Лиепая городхо хойшоо 75 километр газарта байдаг ба Латвийн худалдаанай эхэ порт болло. Вентспилс порт үбэлдэе хүрлэггүй. Порт болбол Венига мүнэрэнэй адагта байдаг ба ехэнүүд судануудыг абахаар гүнзэгй унатай байна.

СССР ба Латвийн хоорондохы харилсантулалсаха тухай пактын гурбадахы статья болбол, Лиепая (Либав), ба Вентспилс (Виндава) городуудта, унан сэрэгэй флотой базыг ба нэгэ хэдэн аэродром байгуулаха эрхыг СССР тэ олононо.

Рижскын промшленнэ хамаагалхын тула Вентспилс ба Пилратс хоёрой хоорондо Латвийскэ эрьс шадарта, береговой артиллерийн база бариха эрхэ Советскэ Союзда олгогдоно байна.

Советскэ-латвийскэ харилсантулалсаха пакт болбол Балтийскэ далайн бүхы эрьс шадарта СССР-эй стратегическэ байдалыг үндэсээр хубилгажа мирэй хэрэгтэ бодото вклад боллоно.

1940 оной Выставкэдэ хабаадаха хүндэтэ эрхын түлөө

«1935 ондо болонон, колхознигууд-ударнигуудай Бүхэсоюзна съездээр эмхидхэгшын үүсхэгдэн, хүдөө ажлын Бүхэсоюзна выставка хадаа хамагай түрүүн колхозуудай выставка, колхозно иллануудай выставка мүн, энээн соо, бидэнэр болбол коммунизмын туг доро, Лени-Сталинай агуухэ партиан туг доро, хүдэлмэришэн ба тариашанай союзыг бүгдны иладаг агуухэ хүсыг харахад» — гэжэ энэ оной августын 1-дэ, выставкыг нээлгэн дээрэ советскэ правительствын толгой нүхэр В. М. Молото хэлээ. Тус выставка болбол социалистическэ хүдөө ажлын гайхамшаг иллануудыг, тэрэнэй бүхы халбаринуудай эрхын жэшээнүүдэ дотойноор харуулаха, молор уужам Советскэ Союзай республика, хизаар ба област бүхэнэй хүдөө ажлын баялгуудыг хүсдээр демонстрация гэгнэ зорилготой. Хүдөө ажлын гайхамшаг иллануудыг уламбурй үсхэхын түлээ, колхозууд ба колхознигуудай, хүдөө ажлын бүхы хүдэлмэрилэгшэд социалистическэ методныг үргэн далайстайгаар дэлгэрүүлэ, Сталинка Гурбадугаар Таблжэлэй угаахэнүүд зорилго-нуудыг бөөлүүлгэдэ колхозно ба совхозно массе мобилизовалгада выставка хадаа гайхамшаг эхэ удхашанартай байна.

Тус выставка дээрэ харуулагданы, «Дальна Восток» павильондо манай Бурят-Монгол АССР-эй элэй эмэлгэнь правительственна комиссия «отлично» сэгнэлтэ абалан юм.

1937 ба 1938 онуудай хүдэлмэрин резултатаар, Бурят-Монгол АССР-хэ 830 кандидатүүд, тэрэнэй тоодо тариан ажалтай 80 колхозууд, малажалыг 65 ферманууд, 3 МТС-үүд ба хүдөө ажлын 670 түрүүхүүд — стахановцууд выставкэдэ хабаадагшад багалагданы байна.

Селенгын аймагай, Тельманей нэрэмжэтэ колхоз болбол 2 жэлэй торшо соо гектар бүриhэ дунда жэшээгээр 14,52 центнер ороошото культурануудай ургаса хураанан, нэгэ жэлдэ фуражна үнээн бүриhэ 1697 литр хү наагаа, КТФ-дэ 100 толгой гүүд бүриhэ 83,7 толгой унагадыг ба ОФ-дэ 100 толгой эхэ хонид бүриhэ 107 толгой хуригадыг харуулажа абалан байна. Мүнөө, тус колхоз болбол тарягаа эрхмээр хуража абаба. Малажалыг план: моридоор — 110,2 проц., хонидоор — 118,8 проц. ба гахайнуудай талаар — 185,5 проц. дүүргэдэ. Нэгэ фуражна үнээн бүриhэ дунда жэшээгээр 1140 литр хү наагада, тугалнуудайн шөгнүүр сутка бүриhэ 831 граммаар нэмнэ. Колхозойн алдартыг наашиша нүхэр Будаева Циван болбол 1938 оной торшо соо 69 толгой тугалнуудыг харуулажа абаа.

Зэдын аймагай, «Улаан Номто» колхозой моришо нүх. Бадмаева Цырендорж Гармажапова болбол 1939 оной торшо соо 21 гүүдхэ 21 унагадыг абаа.

Евдокья Моисеевна Петрова — Бичурей аймагай «Красное знамя» колхозой старша гахайша болбол 1938 ондо эхэ гахай бүриhэ 20,7 поросенкуудыг үдхэбэ.

Селенгын аймагай, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой полесоведскэ бригадин бригадир нүх. Цоктоев Я. болбол 1938 ондо 400 гектар плодхондо, гектар бүриhэ 16 центнер ургаса хураанан байна. Тельманей нэрэмжэтэ колхозой баалиша нүх. Жалсанова Долгор болбол 1938 ондо үнээн бүхэнхэ 2495,5 литр хү наагаа. 1939 оной выставкэдэ хабаадагшад именүүд амжалтануудыг харуулаха.

М. Нечаева — БМАССР-ыг выставкомой консултант-зоотехник

Олон станогүүд дээрэ хүдэлмэрилэгшэд олошорожо байна

Агуухэ Октябрыскэ Социалистическэ Революцийн XXII-дохы жэлэй ойе шөнөнүүд илланууд-аар утгахыг уряалан «Красный пролетарий» заводой хүдэлмэрилэгшэд хандалгада харуу болгон, Улан-Удын авторемсаводой хүдэлмэрилэгшэд коллектив хадаа октябрь нарынгаа үйлдбэрийн планине болзороонь урид дүүргэхэ уялга абаба. Тэрэнэ дүүргэхын түлээ бусалам инициативтайгаар хүдэлмэрилэжэ байна.

Электросварщик нүх. Боженов хадаа 2 агрегатда хүдэлмэрилөөд, нормоо 397,7 проц. хүртэр дүүргэнэ. Тэршэлэн, токарнууд нүхэд Суворов, Федоров ба Потылицын гэгшад хоёр хоёр токарна

ха боллоо наа, тон олон байха. 1939 оной выставкэдэ хабаадаха эрхэ олгожо шадаагүй им нэгэн колхоз, колхозниг ба хүдөө ажлын хүдэлмэрилэгшэд хан тогтоолой ёноор, 1940 ондо тгэлжүүлэгдэхэ выставкэдэ хабаадаха хүндэтэ эрхэ болбол гансахан 1937-38 онуудай баша, мрин 1939 оной хүдэлмэрини зулгадаар олгогдохо байна.

Ажалай үндгэр показателүүд туйлаха зам хадаа эрхын стан новцуудаар тон найнаар шэнжэлдэн дээрхэнь, Выставкэдэ хабаадаха хүндэтэ эрхыг туйлаха хадаа бүри амар болгогдонхыг Түрүү оныдуудай хургуули — выставкэдэ колхоз бүхэн, колхозниг бүхэн хабаадаха бүхы аргатай. Гансахан лэ түрүүшүүлэ зэргэшжэ, эрхмээр хүдэлмэрилэжэ хэрэгтэй. Социалистическэ партиялангай иллануудыг демонстрациялда манай республикэдэ хэдэн олон хабаадагш болбол, тэндэ түрүү оныдоор зэс сэглэдэ.

Районно бүхы хүтэлбэрлэгшэд ба хүдөө ажлын спецалистуудай гол зорилго хадаа выставкын түрүү оныдэ үргэн дэлгэрүүлэгдэ байна. Гэхтэ хамта, эрхэ жэлэй выставкэдэ бэлдхэхэдэ үнгэрэгша жэлэйгэ алдунуудыг харада абаха шухала. 1938 ондо Селенгын, Тельманей, Зэдын, Улан-Удын Бичурей аймагуудай хүтэлбэрлэгшэд болбол выставкын кандидатүүд шэлэгтэ. Официалгодо тон хайхарамшагүйгээр хандаа. Энэ выставка тухай ойгууламжын ба ажилхалын хүдэлмэринүүд хондугуугаар аюулагданы байна. Эдэ бүгдэн резултатда, кандидатүүд хүсэд элнрүүлэгдэггүй, тэдэнэй хэрэгүүд ба өмнө гүүд республиканскэ выставкомыг эхээр оройтоно табигданы байна. Гадна, Бичурей, Зэдын, Улан-Удын аймагууд болбол кандидатүүд хүсэд бэшээр, тон мшанартайгаар документацил байгаа.

Гадна, натуральна экспонатүүд шэлэгтэ мүн лэ хангалттай байгаа. Энэ Селенгын аймагай Тельманей нэрэмжэтэ колхоз ХАВ-дэ шэлэгдэн «Москын тугалан муугаар харуулагданы, үбэдэн юм. «Улаан Эриг» колхозой шэлэн экспонат гутаан байгаа. Зүгээр, эдэ дурсгалдан аймагуудай гүйсэхэ комитетууд болбол мүнөөнхэ жэлдэ соцсеровнованийн учедыг мриар эрхилэнгүй ба бэлдхэн хүдэлмэрини наараа контрол байна.

Хүсэд башэ мэдээнэй ёноор 1940 оной выставкэдэ хабаадаха хүндэтэ эрхэ олхын түлээ соцсеровнованида, республикын колхозууд, 158 бригаданууд, МТС-үүд, 1443 түрүүшүүд, үдэе ажлын спецалистууд ороосод байна. Заагданан соцсеровнованида Мухор-Шабэрей аймаг түргэнээр хабаадана.

Выставкын түрүү оныдэ мэдээн дунда бүгдэн тогтоон болгохын түлээ төмөсөл партиан, советскэ ба газар тариалангай организацинууд толгойлуугатай. Мүнөө, 1940 оной выставкэдэ хабаадаха дурса хураанай мэдүүлгүүд үзэлгэ хадары эхилдэхэ ёготой.

Республика, аймаг, комитетууд доторго ганса тухай кордууднаа гадна, массовая ревю показателүүдыг туйлаха ХАВ-дэ хабаадаха болхын түлээ төмөсэлыг улам үргэлжлүүлхэдэ.

М. Нечаева — БМАССР-ыг выставкомой консултант-зоотехник

Харюусалгата редактор Р.БИМБАЕВ.